

JATABEKO BERTSOAK: FELIXIANA INEBASOKO'RI IPIÑIAK

Ez dakigu noiz eta nork jarritako bertsoak diran, dakigun bakarra da Felixiana Inebasoko'ri ipiñitakoak dirala Jataben edo oraingo gaztiak ezagutzen dabenez Maruri'n.

Bertso auek ez dira egon bertso'lez idatzita prosan baiño, ori dala-ta aalik eta ondoen taiutu dodaz, daukozan gora-bera guztiak zeatz-meatz bilduz.

Zortziko nagusian dagoz, ori kontutan izanik ezin dira oso aintziñakoak izan, Bizkaian, batipat Mungialdeko lurretan testua izan dalako ugarien, gero kopla txikia, eta azkenik zortziko txikia.

Zortziko nagusia, Gipuzkoatik etorritakoa da, Urretxindorraren garaian

1

Bertso barri bat, kantetan noa,
euskeraz eta eroso.
Etorri ona iñor badago
entzun-iteko ganoso.
Nor nazan ere esan biar dot,
jakin daizuen oboto.
Jataben jaio ta asikoa naz
Frantzizko Orbegozoko.

Oarra: Au ez da bertso bat, kopla andi bi dira.

2

Nere barrue beterik dago,
badoa utzitzutera.
Gerizpetako gauzak nai neukez
atara eguzkitera.
Nere barruko enbarazuok,
dabiltz batetik bestera.
Ez dekot onik enbarazuok
kendu artian kanpora.

3

Enberazu au, zer bada esaten
asi bear dot gogorrik.
Egiek zuzen esango dodaz
ez dot esango guzurrik.
Denbora baten artu ez baneun,
ezkonduteko asmurik.
Benturaz eneun orain eukiko
barruko enberazurik.

4

Denbora baten artu ninduen,
ezkonduteko asmue.
Pentsa ninduan bear dodala
berristau bizimodue.
Emen igaro jatezan gauzek
betetu dauste barrue.
Orain egiek azalduteko
berotuten jat burue.

5

Emaztegaie nor izen dodan,
esan biar dot egie.
"Felixiana lnebasoko"
izen da neure nobie.
Sarriten ondo jakiñek gara,
bata bestean barrie.
Lengo bidea itzitze orain
artu deu bide barrie.

6

Felixianak esan deustena,
izen da eguno beti.
Beragaz ezer gure baneuen
jarraituteko gogoti.
Enbarazuok botako doguz
ez izu billurrik euki.
Sartuko zara Patxo geuria
beste guztien ganetik.

7

Aitxe ta ama, prest egon ziren,
gu biok ezkonduteko.
Eta nobiek agindu eusten
etxea arreglateko.
Txarrie bere opa eustian
gure banendun iltteko.
Baita il gendun txarrie bere
bion artian jateko.

8

Txarrie opau ieustenean
esan neutsean ederto,
ez dekodala etxean enbrarik
txarrie gobernateko.
Eta nobiek erantzun eusten
neronek entzun orduko.
"Neu nekozu emen eta ez dozu
beste enbrarik bearko".

9

Koipeak bere urtu zittuzen.
Egin nai beste txorizo.
Eta lenengo lenengo barrez
buskentzak bere ederto.
Onek guztiok egingte dagoz
beretzat eta neutzako.
Orain dineutzet Felixianari
beste bide bat artzeko.

10

Felixianak berak ez eban
artuko beste biderik.
Ez dakolako iñoz etorri
neu baiño gurau deuenik.
Propietario bat eldu jako
baiña ez dauko gogorik.
Agaz ezkondu bear deuela
eragin deutse bururik.

11

Negarrik kendu bear deudela
berotu deutse burue.
Frantzizkok orain azalduko deu
nortzuk tekean errue.

12

Errudun danak jakiñek dire
zeiñ diren: Aitte ta ama.
Ta erriko parroko jauna bere
ez da gitxi eiñ deuenia.
Au lenguzua neurea da eta
aitte besoko dodana.
Auxe berari deittute ostean
txaskoa emon deustena.

13

Aidetasune dekuela eta
banandu gure geittue.
Gaur dabilena zelangoa dan
denboraz ikusikue.

14

Aide bardiñek izen geittean
interes bardiñekoak.
Aitte Santuen aurrean dire
askosaz argiakoak.
Ez dakit diren guzurak edo
direan gauza justoak.
Onexek dire parroko jaunek

Patxori esanekoak.

15

Asi giñian berba egiten
aidetasunen gaiñian.
Berba guztiek oso osorik
ni engañateko zirian.
Parroko jaune eme egon da
berak artzeko ideia.
Egon dalako neure lekuen
beste bat sartu gurian.

16

Batean bata jasorik ara
eta bestean bestea.
Esan gurian ori ez dala
Jaunaren borondatea.
Neurelakorik tratau ta gero
au da "Judas'en burlea".
Gero diñeude "gorde deigula
Jaungoikoaren legea".

17

Emen sartu da gure artean
Judas gaiztoan asmue.
Amodiorik ez da goguan
emen gure da dirue.
Baiña larrean sartu ezker
pekato egitten due.
Judasek bere diruagaitik
kondenau eban burue.

18

Gustubako ezkon zaran bat emen
iñork egingo bagendu.
Mingoztasunez betea da-ta
ori e-lei ondo konpondu.
Gusturik bako tratuek zuek
egiten beti lagundu.
Gero gustue artutekoan
ni e-neitteke ezkondu.

19

Asiketarik egiten bada
ezkontza guztabakoa.
Ori da gorputz ta arimea
betiko galdutekoa.
Poz andiegaz egiñe'gaitik
ezkontza gozo-gozoa.
Alatan bere agertuten da
samintasunik naikoa.

20

Interesagaz egiñegaittik
munduko bardintasune.
Amodivak apurtutean
ez da tokaten jakune.
Ni izan banintz propietario
au ez da egi klarue.
Propietario nagusi ori
ez zala izengo saldue.

21

Entzun au ondo zagozianak
ezkontziaren begire,
Amodio bako ezkontzak gero
okerrak izaten dire.
Egun orretan kurtze astun bet
dator lepoan erdire.
Auxe bear da gero eroan
kalbarioko mendire.

22

Kalbarioko mendi puntera
kurtzea eroatea.
Errez ez dana erakutzitzen
dekogu Jesus maitea.
Ez dakianak ez daki zer dan
ezkonduaren nekea.
Ori ezagunen negar badarik
txokolatea artzea.

23

Agur ta agur Felixiana
agur errudun guztiek.
Gauzak ederto argitu dodaz
Jaungoikoari graziek.
Buruko miñik ez daust emoten
berba egiten asiek.
Au papertxu au bete dabenak
esango leukez egiek.

24

Gutxitxu bada neure barrue
berbaldi sendo bategaz.
Esker andiek Jaungoikoari
orain emoten deutsedaz.
Enbarazuok kendute nago
Ogei eta lau bertsookaz.
Neure barrue geldituten da
poz andi eder bategaz.

Bertso bilduma au jaso ostean igorri eustian, bere senargaiak Jatabeko Felixiana'ri ataratako bertsoak zirala, senargaia nor zan ez dakigu, baiña azken orduan, Felixiana etxe oneko mutil aberatsategaz eskondu zan, bere lenengo senargaia betirako aztuaz.

XIX. mendekoak dirala-ta nago dauken testu-inguruagaitik.

URDULIZ INGERU, BERBAK ETA BIZIMODU, Iñaki Gaminde'k 1992.eko bagillean argitaratutako liburuan Jatabe'ko Felixiana'ri ataratako bertsoak agertzen jakuz, baiña bertsio edo era ezberdiñ batean.

On emen gustoko badozuez:

Legarreta'tar Asier

3. JATABEKO FELIZIANA

"Yatabeko Felisianari atara eutzesan bertzok, nobio ixen eta txarri iltteude-san eskondu baño lelau, baya gero aberas bat edo etzedune sartu san an ta kendu eutzen nobio".

"nor nasan bere esan bear dot
yakín deixuen obeto
Yataben yayoa ta asia
nas Franssko Urdiosoko".

ori Felisiana bere Txen san gure
edade antzeko ta orrek bertzok atara
eutzesan, bertzolari ona ixen san a

"Felisiana iña basoko
ixen san neure nobie
nor nasen berer esan berko dot
yakín deixuen obeto
Yataben yayua ta asia
nas Frantzisko biosoko
etorri satenean txarrie iltteko
nik eneukela etzean iñor goberna-
teko

eta nobiek kontesta eusten
neuk erantzun orduko
neu nago amen eta
estodu beste enbrarik bearko
il gendun txarria ta
in gendun ainbeste txorixo
baitte lelengo lelengo
buskentzak bere ederto
onek gustiek intte dagos

berentzako ta neutzako
orain diñotze Felisianari
beste bide bat artzeko
Felisianak berak eseban
artu beste biderik
esebelako euki nik
baño uda obenik
propietario bat etor dako
baña estauko gogorik
agas eskondu bear deuela
eragiñ deutze modurik
ni ixan banintz propietario
neure aitte ta ama
erriko parroko jauna barres
esta gitxien daukena
au da neure lengusue ta
aitte besoko dodana
auxe bera da ara geittute
txasko emon deustana"
(LAUKIZ: Felisa Otazua)

URDULIZ INGERU
BERBAK ETA BIZIMODU
Iñaki Gaminde, 1992.eko bagilean